

Stina Berg – barnamord som självmord med frälsning

Norra förstadens västra kämnärsrätt A2A: 3 år 1764

Den 21^{sta} Aprilis 1764

Johan Schenck Kämnärerne wäl^{de} H: Heitmüller C: F: Martin och Notarierne S: C: Flodin E:
J: Sondell N: Risberg

Jahn Hubert Georgii och Anna Maria Hellberg emot Stina Berg.

S:D: Gaf Stadsfiscalen Högackta Jahn H: Georgij tilkiänna, huruledes uppsyningsmannen Lorents Dickman i går hos honom anmält det han blifwit kallad til Handelsmannen Peijron på Kongsholmen boende, därest de låtit gripa en gammal piga wid namn Stina Berg för det hon warit i begrep at dränka ett 4 år gammalt flicke barn hwarifrån hon likwäl hade blifwit hindrad af folck som hade tilkommit. I anseende hwartil Stadsfiscalen hade tilsagt Upsyningssmannen Dickman att med Separationswackt låta afhämta pigan Berg och afföra henne till fängelset wid Castenhoff.

Rätten lätt utur fängelset förekalla bemälte piga Stina Berg, 50 år gammal född i Nykiöping därest hennes fader warit skraddaren Anders Berg; På tilfrågan ärkiände hon det hennes upsåt warit att dränka barnet, samt att hon förut, och innan hon föll på denna tanckan hade menat at afhända sig sielf lifwet, men när hon härwid hade tänckt att hon då på en gång gjorde sig olycklig både till kropp och siäl, skall hon afstått därifrån och beslutit mörda detta barn på det hon måtte få tid att besinna och omvända sig innan hon derföre ginge till döden;

Rätten frågade henne vidare hwad som gifwit henne anledning till så grufweliga tanckar; Swarades: Ingenting annat än den orätt hon trodde sig hafwa lidit af Östra Högtärade KämnärsRätten, som skulle utan skiäl dömdt henne til ansenlige böter hwaraf hon tagit sig anledning att tro det hon icke hade särdeles mera att lefwa efter, när hennes egendom på sådant sätt toges henne ifrån;

StadsFiscalen gaf här wid Rätten tilkiänna, att liksom, det Rätten hade sig förut bekant, Stina Berg warit en ostyrig och oregerlig menniska den tiden hon bodt under denne Rätts domsago, så hade hon ock sedermera sig aldeles på lika sätt fortfarit och hwad hon nu omtalt wara henne wid Östra Kämnärs Rätten händt, wore derföre att hon angifwit 2^{ne} Stadsens Upsyningssmän, att hafwa Högtidsdagen under predikan suttit på krogen och spelt kort, samt att i stället för att rätteligen göra sin sysslor skulle de taga mutor, åt hwilcket alt hon Brustit i bewis, hwarföre hon ock blifwit dömd til de böter som lagen i dy fall stadgar, jämte afbön;

Therefter frågade Rätten henne hwem detta barnet tilhörde: Hwartil hon swarade det wore Aflidne Tobaks Spinnare Gesällen Jahn Fredr: Hagelbecks änkas Anna Maria Hellbergs, hwilcken berättades wara i Rättens förmak tilstades, blef äfwen genast förekallad och, tilspord huru pigan Berg om händer fådt hennes barn? Swarades Att Berg skall tiänt tilhopa flera år med hennes aflidne man, hwaraf händt det Berg esomoftast skall gådt till dem och giordt besök, men i synnerhet nu sedan hennes man död blifwit och hon kommit att bo uti

Landsfiscalen Robergs gård wid Hötorget belägen hos Inkiöparen Petter Bergs Hustru Margaretha Lundgren; Och som Pigan Berg förmärkt Hustru Hellbergs fattiga tilstånd skall hon flera gånger sagt det hon wille taga till sig denne hennes dotter Maria Sophia Hagelbeck som war på femte året gammal och aldeles draga försorg om samma barn så, att modern ej skulle behöfwa hafwa något bekymmer därom, i ärende att afhämta barnet skall och pigan Berg i förgårs kommit till Hustru Hellberg, men som det då warit elakt och rägnigt wäder, så skall Hustru Hellberg bedt henne wänta att taga barnet till dagen derefter, hälst det då torde blifwa något wackrare wäder, hwarpå pigan Berg då skall gådt therifrån; I går förmiddagen klockan efter 9 har Pigan Berg åter ditkommit då hon först gådt in till Hustru Hellbergs wärdinna Hustru Lundgren och där tagit sig något till bästa, när Hustru Hellberg sedan inkommit har pigan Berg äfwen gifwit henne en sup brännewin och derefter sagt, det hon nu wille taga barnet med sig hem, hwartil Hustru Hellberg skall swarat att utom det då äfwen wore kalt wäder så låg barnet och sof, men Berg har därtil åter swarat att det då wäl kunde wara fullsöft samt at hon skulle kläda det, hwarpå Hustru Hellberg skall gådt up till barnet och funnit det wara upwaknat då hon genast begynt at påkläda det, pigan Berg har då äfwen tilkommit begynt att smickra barnet sägandes at det nu swalt, men hos henne skulle det må wäl, och skulle få i dag en god middag bestående af Giädda med pepparrot; Äntligen har Pigan Berg tiltalt Hustru Hellberg och sagt, att den dagen som wore en Långfredag wore likwäl en mycket stor och betydande dag, då Frälsaren Christus, för att förlossa hela det förlorade menniskioSläktet, och att fria så många grofwa Syndare hade sielf på denna dagen utstådt så mycken marter och plåga samt änteligen til en försoning gifwit sig sielf i döden, Önskandes både sig och henne rätteligen kunna besinna hwad tröst och nytta de däraf hade; Sednare har Berg äwen sagt till hustru Hellberg stackare Ni men Ni får ännu mycken och en stor sorg som följer eder til grafwen, men war öfwertygad att iag skall draga försorg om edert barn; Hustru Hellberg har därtil swarat, det hon hoppats att Wår Herre wore så Nådig och henne från vidare sorg förskonade, det hade redan warit för henne sorg nog att hennes man blifwit död och hon med ett litet barn lämnats utan hielp i största fattigdom, men pigan Berg har dock förblifwit therwid att henne förestod ännu stor sorg; Therefter och när Klockan warit ungefärligen tre fierdedelar till Ellofwa har pigan Berg gådt therifrån, tagit barnet med sig och sagt sig skola äta hos murgesällen Svahn till middagen; Sedan och efter klockan Tolff har Hustru Hellbergs wärdinna kommit up till henne berättat att Volonteuren wid Hans Kongl^e Höghets Prints Fridr: Adolphs Regemente Carl Bomarck warit hos henne och berättat det Pigan Berg wore kommen uti arrest för det hon kastat ett barn i Siöen hwaröfwer hon skall blifwit så förskräckt att hon dånat och wet således icke huru sedermera tilgådt, före än eftermiddagen efter Aftonsången, då Hustru Hellberg skall gådt till Handelsmannen Pejron och där råkat sitt barn, hwilcket då för henne berättat at pigan Berg kastat henne twänne gånger i Siöen, samt att Berg äfwen skulle en gång wridit en silckes näsduk som barnet haft öfwer hufwudet tilsammans och knutit den hårdt om halsen på barnet, i öfrigit skall hon icke funnit vidare skada på barnet, än att huden wore afskrubbad på ena knäet;

Handelsmannen Bartholome Pejron som härwid kom tilstädes, berättade det han wid ~~detta~~ tilfället icke warit hemma, men inlämnade dess Hustrus dygdesamma Angelique Pejrons Skriftliga härom författade berättelse så lydande:

“I går under Högmässan wid pass Klockan 3 qwarter till ellofwa blef iag till mitt fönster kallad genom ett förskräkeligit skriande af ett litet barn. Wid utseendet blef iag warse ett barn

i siöen, på wattnet flytande, som af wattenböljorne åt stranden kastades, samt en obekant qwinsperson, som intet mycket bekymmersamt wille krafsa det up. När barnet omsider war räddat af nämnda Qwinsperson, gick hon under bryggan och hade barnet med sig up på andra sidan. Härpå utsände iag min piga att efterfråga omständigheten, hwilcken af en gässe, som af gierningen ett stycke ifrån warit åskådare, fick till swar, att qwinspersonen ärnat giöra af med barnet. Pigan kom tilbakars, och iag utskickade åter min Trägårdsmästare och hans hustru, som togo barnet ifrån henne så wådt och illa medfarit det war. Jag lät ock afkläda det darrande och förskrämda barnet dess genomblötta kläder och föranstaltade tilbörlig skiötsel; Trägårdsmästaren skickades ut igen att se efter Qwinspersonen, hwilcken han på wägen åt Stadshagen uphinde och förde henne med den hielp han i hastighet kunde få med sig hit. Hwad denna Qwinsperson widare haft för sig med detta fattiga barnet kan Trägårdsmästaren tillika med den omtalte gässen aflämna behörig underrättelse. Men på förenämde sätt blef iag händelsen warse, och har ännu barnet qwar hos mig, på hwilcket den ogudaktiga menniskian en Långfredag tänckte efter alt utseende statuera ett grufweligit exempel. Kongsholmen d: 21 April. Angelique Pejron. 1764.”

Pigan Berg yttrade att efter det hon i anseende till förutnämde orsak alt sedan Maii månad förledit år fattat det beslut att döda Hustru Hellbergs barn, skall hon i Söndags i samma afsikt gådt til Hustru Hellberg, men då icke fådt barnet, ärkiännandes i öfrigit hela den af Hustru Hellberg giorde berättelsen; Rätten tilsporde thereafter pigan Berg huru hon burit sig åt med barnet, när hon gådt ifrån Hustru Hellberg? Swarades: det hon gådt therifrån öfwer gamla Kungsholmsbroen och sidan på högre handen ned till Siökanten, därest hon fattat uti barnet på det sätt, att hon med wänstre handen tagit uti barnets ena arm men och med höger under barnets säte och således kastat det ut, men när barnet begynt att jämra sig skall det gjort henne ondt så att hon genast sielf budit till at återtaga det utur Siöen, hwilcket ock skiedt med tilhielp af en okiänd gässe som tilkommit; På tilfrågan om barnet gick til bottnen när hon kastat det ut? Swarades: At där barnet kommit neder icke warit diup mer än att hon kunnat se det; på widare tilfrågan huru sedermera tilgådt berättade hon att när hon fådt barnet up skall hon för att torcka det gådt och satt sig därmed i Solen samt lindat det in uti en päls hon haft på sig, nekandes aldeles att hennes tancka warit som Hustru Hellberg berättat till att sedermera strypa det, utan om näsduken suttit om halsen måtte den hafwa skridit neder från hufwudet sedermera och när hon suttit något litet uti Solen skall barnet af okiändt folck blifwit henne fräntagit och hon äfwenledes gripen och förđ uti Handelsmannen Pejrons hus hwarifrån hon med wackt blifwit hämtad hit till Castenhoff;

Wacktmästare Söderberg gaf sedan tilkiänna, att när hon kommit hit och innan hon insattes i fängelset blef visiterad har hos henne funnits en bordknif den han nu inlämnade, hwilcken hon hade fästat under strumpebandet wid ena benet. På tilfrågan til hwad behof hon tagit den med sig, swarades att hon wäl kunnat föreställa sig det hon efter en sådan gierning ej skulle kunna undgå fängelse, och wille derföre hafwa knif med sig på det hon i arresten därmed måtte kunna knifa sine stycken; Rätten förestälte henne orimmeligheten af en sådan tanka, med tilsägelse att upricktigt tilstå rätta afsickten med denna knif, men hon förblef dock därwid att hon ej ärnat nyttia den till annat behof än hon redan sagt.

Therefter gaf Stadstienarene tilkiänna, att både hustru Hellbergs wärdinna Hustru Margaretha Lundgren och lärlingen wid Brandels Fabriqve Johan Petter Birat wore i Rättens förmak

tilstüdes, men icke Trägårdsmästaren hos Handelsmannen Pejron, i anseende hwartil Rätten tilsade Stadstienaren Kiellerström att genast kalla bemälte Trägårdsmästare till Rätten och lämnades emedlertid de bägge andre företråde, mot hwilcka Pigan Berg sade sig ej hafwa någon jäf att anföra, och ehuru Lärlingen Birat på Adertonde året gammal ännu icke begädt den heliga Nattwarden fant Rätten honom dock äga så mycken kundskap i dess Christendom, att det icke kunde utestänga honom från wittnesmål i denna sak i anseende hwartil Hustru Lundgren och Birat med händer å bok af lade den wanliga wittneseden samt efter undfångne förmaningar om edens wig och wärde hwar för sig berättade

1° Hustru Lundgren, att sedan Hustru Hellberg sidstlidne Michaelis tid flyttat til wittnet, har wittnet esom oftast sedt Berg hos Hustru Hellberg och har äfwen hördt pigan Berg flera gånger omtala det hon wille i anseende till Hustru Hellbergs fattigdom taga hennes barn till sig. I förgårs har åter Pigan Berg kommit dit, då hon gådt in hos wittnet frågat henne om hon hade något til mats då wittnet budit henne strömming hwaraf hon då tagit för fyra styfwer, däraf hon både ätit sielf samt gifwit hustru Hellberg och dess dotter, Hustru Hellberg har då yttrat sig att om hon hade penningar wille hon gierna taga något mera efter det smakat henne så ganska wäl, men tillika sagt att det nu icke wore hennes lägenhet, hwarpå Pigan Berg bedt wittnet gifwa sig än nu för fyra styfwer strömming på det Hustru Hellberg deraf måtte få sitt lystmäte, med tillägning det wår Herre gåfwe wäl henne så mycket igen; Pigan Berg har äfwen af den senare gifwit åt barnet med yttrande att det stackars barnet fick ej mycket om dagarne, och änteligen sagt till Hustru Hellberg att hon i dag wille taga barnet med sig, men Hustru Hellberg har derpå förestält henne att det wore så elakt wäder och derföre bedt henne wänta till en annan dag; hwarpå Berg då gådt therifrån. I går efter klockan Nio förmiddagen har Pigan Berg återkommit in uti wärdinnans rum och frågat efter Hustru Hellberg, då hon fådt det swar att hon wore ute och manglade något men komme strax in; Berg har då bedt henne gifwa sig en jungfru brännewin det hon fådt och sedan Hellberg då inkommit äfwen gifwit henne der af, omsider har hon sagt till Hustru Hellberg att hon nu wille taga barnet med sig, hwarföre Hustru Hellberg ock skulle kläda det, Hustru Hellberg har har wäl i början sökt hindra det efter det wore elakt wäder men omsider låtit sig därtill beqwäma, när barnet warit påklädt har Pigan Berg tagit någon mat af wittnet och gifwit det äta, med yttrande att det i dag skulle få god middag, giädda och pepparrot, Äfwen har wittnet hördt henne säga till Hustru Hellberg med myckna förestälningar att de borde betrakta hwad detta wore för en stor dag då Frälsaren stådt ut så mycket lidande för att föra dem och alla från helfwetes qwal; Ändtligen har ock Pigan Berg yttrat sig till Hustru Hellberg, att henne förestod en mycket stor olycka, hwartil Hustru Hellberg swarat det hon hoppades att den Högste henne derifrån bewarade, til swar hwar å Berg sig yttrat; Jo, jo, kom i hog at Stina Berg säger det; Sedan har Berg tilsagt barnet taga afskied med dess moder och wittnet hwarefter hon tagit barnet med sig och gådt therifrån. Klockan wid pass tolf har Volont; Bomarck inkommit och för wittnet berättat det Stina Berg wore i arrest för det hon kastat ett barn i Siöen, hwilcket wittnet då genast berättat Hustru Hellberg, som theröfwer blifwit så skrämnd att hon dånat. Upläst och widkiändt.

Thärnäst förekallades Lärlingen Birat som berättade det han i går klockan inemot Ellofwa skolat gå något ärende neder åt broen, då han först hördt skrick af ett barn och sedan wid närmare efterseende blifwit warse ett barn ligga i Siöen, han har till att rädda det samma genast sprungit neder till stranden, då han där funnit för sig den nu här tilstüdeswarande pigan Berg, hwilken han ej tilförne kiändt som wäl hållit på att hielpa barnet up utur wattnet, men

som det gådt för henne mycket långsamt, så har han äfwen hulptit til så att barnet kommit utur watten pigan Berg har då tagit det til sig och som honom tyckts warit sinnad kasta det på andra sidan, men då har Birat fattat uti henne och tagit barnet til sig, och det så mycket häldre som hon mycket ruskat och hårdt handterat det när hon strax fådt det utur wattnet ändteligen och sedan han tyckt ifweren hos henne wara något förbi och han icke kunnat se till henne och barnet tillika har han åter lämnat henne barnet, hwilcket hon då swept in uti sin päls och därmed gådt up til höger om broen och satt sig uti ett dike mot Solen, Birat har följt henne efter, på det hon ej skulle få tilfälle göra hwarcken sig eller barnet någon skada, derefter har först en piga kommit som tagit barnet, och sedan en karl som hulptit honom föra Pigan Berg in till Handels mannen Peijron, hwar ifrån wittnet sedan gådt till Stadstienaren Wimmergren och tilsagt honom härom, huruledes sedan ther med gådt har wittnet sig icke bekant; På tilfrågan om wittnet blifwit warse någon näsduk om halsen på barnet? Swarades att när det kom up utur wattnet har wittnet sedt barnet hafwa en sammanwriden Silckes näsduk om halsen, hwilcken dock icke suttit hårdare åt knuten än att barnet något litet kunnat tala och jämra sig, det har och då mycket darrat och frusit. Upläst och widkiändt.

Stadstienaren Kiellerström kom therefter tilbakars och hade med sig Trägårdsmästaren Hans Ekbon som genast förekallades mot hwilcken Pigan Berg sade sig ej hafwa något jäf, hwar före han ock aflade wittnes eden och efter undfångne förmaningar berättade; Att i går klockan wid pass Ellofwa hade dess matmoder Handelsmannen Peijrons hu stru skickat dess kiökpiga neder till honom med befallning att han genast skulle kom ma up till henne det han ock gjordt, då han fådt tilsägelse gå ut att söka en qwinsper son som hade med sig ett barn hwilcket hon hållit på att dräncka, men hade genom til hielp af en gässe blifwit räd dat Den 21^{sta} Aprilis dat, vidare fick han befallning först taga barnet från henne hem til dess matmoder och sedan om möjligt wore äfwen den okiände Qwinspersonen, därpå har witnet gådt ut tagit sin hustru med sig, och när han kom mit neder bakom Peijrons Trägård har han funnit en af Handelsmannen Grubbs pigor som redan hade tagit barnet ifrån den okiände qwins personen, wittnets Hustru har då tagit det samma emot och burit det hem till hans matmoder, och han tillika med gässen Birat hafwa förfölgt qwinspersonen som med starcka steg gådt framför dem åt Stads hagen, men ändteligen har hon satt sig neder på ett par stenar då de hafwa hunnit henne och wittnet funnit det wara Stina Berg som nu war tilstädes, han har då förmådt henne i godo följa sig, hwartil hon nekat brustit ut mot wit net i hårda ord, sägandes sig sielf kunna gå till Castenhoff, med tillägning att det icke wore hennes barn, ej eller wiste någon af dem mer än hon hwem barnet tilhörde. Wittnet har derefter sagt henne det han ej menade göra henne någon skada, men däräst hon icke funne sig wid att godwilleligen följa dem måtte det skie på annat sätt, hwarpå hon omsider följt dem dels med trug och dels med lock till Handelsmannen Peijron, därest hon blifwit införd i samma rum som barnet warit nederbäddat, wittnet har då strax tagit undan alla sådane saker hwarmed hon skulle kunna tilfoga barnet vidare skada, och sedan har gässen Birat gådt til Stadstienaren Wimmergren, som genast ditkommit och anstaltat om wackt att hämta henne therifrån; Upläst och widkiändt.

Stadstienaren Wimmergren berättade det han i går war nyligen kommen utur Kyrkan, då gässen Birat kommit till honom och berättat denna händelsen, då han genast gådt till Handelsmannen Peijron, men på vägen dit råkat Upsyningsmannen Dickman för hwilken han äfwen omtalt denne händelsen, med begiäran det han skulle Raportera det till StadsFiscalen,

som kunde befalla wackt till hennes afhämtande, då han emedlertid skulle blifwa qwar hos henne, hwilcket ock skiedt, så att wackten klockan emellan Ett och Tu eftermiddagen afhämtat henne derifrån hit till Castenhoff. Sedan Rätten ej i dag kunde komma vidare med thenne undersökning, så tilsades Stads tienarene att til nästa Torsdag eller femte dagen kalla Stads Physicus och Chirurgus då barnet äfwen skall wara här tilstädes, äfwen fingo de befallning att til samma dag kalla Trägårdsmästaren Ekboms hustru och Pigan i tjenst hos Handelsmannen Grubb. Hwarefter Pigan Berg åter fördes i fängelset.

Den 26te Aprilis

Närvarande Rådmannen och Præses Ädel och Högacktad Herr Johan Ekerman Primarie Kämnnaren Högacktad Jahn Schenck Kämnnarerne wäl^{de} H: Heitmüller C: F: Martin och Notarierne P: J: Flodin E: J: Sondell N: Risberg

Jahn Hubert Georgii emot Stina Berg.

S: D: Förekallades åter uti Stads Fiscalens Högacktad Jahn Hubert Georgis närwaro på Ämbetes wägnar Pigan Stina Berg, hwarwid til följe af Rättens fogade anstalt sig infant Trägårdsmästaren Hans Ekboms Hustru Anna Greta Sederlöf, som hade med sig Aflidne Tobaks spinnaren Hagelbecks flickebarn Maria Sophia Hagelbeck, som på tilfrågan yttrade sig det pigan Berg twänne gånger skall kastat henne i Siöen och äfwen en gång welat strypa henne med näsduken; men kunde icke giöra någon rictig berättelse om hela förloppet;

Pigan Berg nekade så wäl att hon mer än en gång kastat flickan i Siöen som att hon någonsin budit til att strypa flickan; Efter det pigan Berg förklarar sig icke hafwa någon jäf mot Hustru Sederlöf, så aflade hon med hand å bok den wanliga wittneseden och efter undfångne förmaningar berättade, att sedan hennes man Ekbom fådt dess matmoders befallning att gå ut och taga såwäl barnet som den okiende qwinspersonen, har han då han återkommit sagt för wittnet den undfångne befallningen jemte berättelse huru samma qwinsperson welat dränka barnet, hwarpå witnet genast skall sprungit up till hörnet af Handelsmannen Grubbs egendom, där hon blifwit warse en piga som redan hade tagit til sig barnet, hwilket witnet sedan tagit ifrån samma piga och gådt därmed hem, på wägen har barnet klappat wittnet på axelen med yttrande kiära mor spring fort annars fryser iag ihäl; Wittnet har då skyndat sig så mycket hon förmåt, och sedan hon hemkommit har hon klädt af barnet, lagt det uti warma kläder samt gifwit det warm miölck, och vidare på matmoderns befallning lagat om det på bästa sätt; Äfwen yttrade sig wittnet på tilfrågan att det icke blifwit warse någon annan åkomma på barnet än att det warit något blått på knäen; har ej eller sedt näsduk om halsen på barnet, utan har pigan haft den i handen, när wittnet tagit barnet från henne; Upläst och widkiändt;

Sedermera infant sig patiente gesällen hos Stads Chirurgus Theophilus Ertman Nathorst, hwilcken på Rättens tilsägelse besiktigade ofta nämde flickebarn och thereafter berättade det han icke funnit på barnet någon åkomma eller annat fel, hwaraf det kan hafwa skada; Sidst förekallades Pigan Stina Fröberg i tjenst hos Herr Assessoren Höpner, och berättade det hon sidstlidne Långfredag något efter Ellofwa kommit gående gatan utföre i från Stadshagen, då hon mött Pigan Berg med ett barn, hwilcken stadnat wid hörnet af Grubbens egendom en gässe som följt Berg efter har då sagt Fröberg det Berg welat dräncka det barnet hon hade med sig, Berg har därtill sagt att det angår Ehr ej hwarefter Fröberg tagit barnet ifrån Berg och

på Hustru Sederlöfs begiäran lämnadt det till henne; På tilfrågan sade Fröberg det barnet wäl haft näsduk om halsen men att den setat helt lös;

StadsFiscalen Georgii påstod att som Pigan Berg blifwit öfwertygad af att af arghet kastat ett flicke barn i Siöen i fult upsåt att afhända det lifwet; Så kunde han ej annat än påstå det måtte hon i an ledning af 14de Cap: 3: §: Missgiernings balcken warda afstraffad med ris efter den plickt som lagen i samma §. utsätter; Therefter och sedan ej vidare war i saken att anföra stadnade Rätten i det slut att Pigan Berg för dess begångne brott skulle enligt det af Stads Fiscalen åberopade lagsens rum warda dömd till att slita 25 par ris. Och hon dess utom wore en lös och ledig person, alltid fördt ett bullersamt och oregerligt lefwerne, samt dessutom hade ett mycket argt elakt sinne, att lätteligen kunde hända, det hon i fall hon komme på fri fot antingen gjorde sig sielf eller andre skada; Så pröfwade Rätten til förekommande theraf äfwen skiäli git att döma henne till 2^{ne} års arbete wid Stadsens Rasp- och Spinhus.

Maja Beata Gertzell i Hjulsta

Sollentuna Häradsrätt A1A: 2

Sollentuna Ting Barkarby den 22de Junii S: D: Företog sig HäradsRätten til sluteligt afgjörande, den undersökning, som wid ett Urtima Ting med detta Härads nämnd blifwit den 26de och 27de sistl. Aprill börjat och fortsatt, samt sedermera till detta Ting upskuten, öfwer den wåldsamhet, som Qwinspersonen Maja Beata Gjertzell den 17de uti samma månad, uti Hjulsta båtsmans stuga utöfwat på späda gässebarnet Anders Hiul om 15 weckors ålder; Til hwilken ända anstaldt war fogad att Gjertsell, som för denne ogerning hålles fångslig uti Stockholm, Smedjegårds häkte, nu hitförd war, och blef hon, jämte modren til det späda barnet, /: hwars fader war uti kronans arender commenderad ifrån orten Hustru Anna Erics dotter, inkallad; Hwarhos Tings Rätten, til uplysning hade låtit anmoda Provincial Chirurgus Högaktad Abraham Andberg att närwara. Sedan TingsRätten låtit sig föreläsas den wid urtima, Tinget uti detta ämne hållne undersökning, tillspordes Gertzell, om hon ingen annan ordsak till sin åstundan at få dö hade att före bära, än hwad den redan hållne undersökning wid handen gifwer?

Härtill swarade Gertzell mäpta underligt, talandes om ödet, som uti människjornes anlete målat är, om deras slughet som se huru andra människjor tänka, med mera; emellan hwilka afsteg, hon som är af döfhhet beswärad, gaf rediga och förnuftiga swar, så ofta hon med högre stämma föreställning undfeck. Häraf föll HäradsRätten på den tanka, att antingen har Gjertzell, som innan missgierningen af henne öfwades, befinnes, enligt de henne meddelte Prästebewis, hafwa ägt den sinnesstyrka, att henne tillåtit blifwit, alltid och owägerligen åtnjuta den heliga nattwarden, nu ytterat sedan hon blifwit fångslig, råkat öfwer sin belägenhet uti någon haftigare sorg, hwilken wärkat på dess förut swage men oförryckte sinnes förmögenheter, någon grad af förryckelse, eller och att Gjertzell sökte med god flit ställa folk uti den tanke att hon alltid warit swagsint, för att därigenom minska sitt straff. För att härom få någon närmare underrättelse, fant Tings

Rätten godt som lät sig berättas det han Provincial Chirurgus Andberg under Arrestetiden wårdat Gertsells hälsa wid någre henne tillstötte krämpor, att så wäl om Gertzels sinnes styrka, som om det af henne sårade barns Hjuls nu warande och framdeles tilförmodade, hälsa

och beskaffenhet, bemålte Anberg på Ed höra. I sådan agt och mening före stafwades Andberg Eden, den han gick och därefter berättade, att barnet Anders Hjul, är intet allenast nu fullleligen läkt, utan försäkrade han äfven, att det samma af sin olyckeligen ärhållne blessure har intet den minsta kiänning, skada eller olägenhet i framtiden at befara Hwad åter igen Gertzell beträffår, så har wittnet, som intet kjänt henne förr, än sedan hon arresterad blef, under arreste tiden haft henne ofta till patjent, och funnit att hon af Hysteriska plågor, eller den så kallade moder passionen är mycket beswärad, hwilken sjukdom såsom i synnerhet wärkande på nerverne har hos någre och deribland hos Gerzell det utbrott, att han tidetals gör en constriction på hjernan. Likwäl kan Andberg icke ens kalla Gertzell afwita under sitt aldra wärsta tilstånd, ännu mindre däremellan, utan endast swag, tilläggandes, att i fem månaders tid har hon intet haft sin ordenteliga månads rening. upl och widk. Andberg frågades om Gertzell, uti Arresten har talt underligt? swarade, att intet har hon talt såsom folk af full sinnestyrka, men hennes tal har snarare låtit enfaldigt än dåraktigt. Nu och som den wid Urtima Tinget hållne undersökning fullleligen innehåller hwad i detta mål stått at utröna; så war för Tings Rätten här effter intet mera öfrigit, än att tillspörja å ena sidan KronoLänsmannen, om kronan har för detta måls skuld haft någon kostnad eller utgift? A andra sidan att fråga Gerzell, om hon har något hwarmed hon en sådan kostnad gjalda kan och för det tredje att höra om Hustru Hjul äskar något för sitt lidande

17. den 22^{dra} Junii Hartil swarade Näsbon, och med Andbergs betyg styrkte, att Attatio Endahl. Krmt har kronan förskutit uti resor och förplägning för Andberg under barnets läkande, samt Tjugu Nio dhl. samma mynt til Medicamenter. Gertzell åter lämnade ifrån sig den underrättelsen, att hon äger fyrahundrade femtio dahl. Krmt uti arf, hwilka skola innehafwas af en på Norrmalm i Stockholm och Smedjegatan boende snörmakare wid namn Schultz Hustru Hjul, som Andberg, på sin i dag aflagde Ed intygade hafwa af Alterationen wid den olyckelige händelsen haftigt insiuknad, fordrade så wäl i ärsättning för sin siukdom, som för dess efftersatte tid wid barnets skjötsel TreHundrade dahlr Krmt. Sedan KronoLänsmannen Näsbon, å Embetes wägnar gjordt emot Giertzell det påstående, att hon måtte effter Lagsens stränghet för detta brott anses, afsades följande Utslag Tings Rätten har af hwad undersökningen innehåller sig om detta måls

beskaffenhet underrättad gjort och i betraktande af det olika anseende den föröfwade missgerning får däraf, om Gertzell, som i dag inför domstolen har underliga talat, och derigenom så wäl som af wisse utlåtelse hwilka i de henne meddelte bewit nyttjade blifwit wäckt twifwelsmål om dess sinnes rätta beskaffenhet, antingen bör nu anses för rigtig eller origtig till sinnes, för klok eller afwita, agtar Tings Rätten nödigt att på de uplysningar, som inlupit, först afgjöra den fråga; huruwida Gertzells sinnes-beskaffenhet är sådan, att det begångne brottet bör henne tillräknas, eller och effter 32 Cap. M: Bl hon därifrån befrias och de som henne wårda skulle i hennes ställe tilltalas. Härvid har hos Tings Rätten i öfwerwägende kommit, huru som denne människja inför urtima Tings Rätten aflagt en redig och med de till brottet anförde ordsaker och dess påföljande wärkställighet aldeles sammanstämmande berättelse: huru hon vidare har uti missgierningens anläggande och anläggningens utförande har wisat den yttersta efftertanka och mera försigtig het än man kan wänta af en människja, den där antingen tidetals eller beständigt är öfwer sitt sinne wanmächtig; Ytterligare finnes hon under all sin lefnad aldrig hafwa sig så upfört, att hennes anhörige kunnat falla på den tanka, att låta henne bewaka: hwarförutan tyde ligen är af de företedde Prästebewis, att inhämta det har Giertzell uti en oafbruten ordning fått nyttja de dyra salighets medelen, hwilket icke kan fänige människjor tillåtas: äfwen att hon äger

särdeles insigt uti dess Christendom: Utaf hvilka alla omständigheter, så wäl som Prowincial Chirurgi Andbergs edeliga wittnesbörd tillagdt till den omständighet, att Gertzell intet finnes hafwa den dagen af någon owanlig rörelse, förordsakad antingen af wrede eller hastig sorg, warit up eldad Härads Rätten finner full anledning, att anse och förklara Hjertel för fullkomligen mächtig af sine sinnen att hon följakt så mycket mera bör föra detta sitt brott sielf answara, som annars swårligen wore möjligt, att menniskjor kunde för dylika brott ställas til answar, då brottet, är af den egenskap, att nödwändigt skall missdådaren under dess utöfwande sakna wäldet öfwer alla sine sinnen. Wid så fatte omständigheter och Aldenstund Gerzel på trefaldt sätt sig brottslig gjort, i ty att hon emot Lag 20 Cap. 1 §. missg. ingått i Hjuls hus med berådt mode at derpå, sedan hon tilfalle och rådrum därtill noga bespeijat; Hwareffter hon intet allenast har sin onda wilja, så widt henne möjligt warit wärkställdt, utan har hon sådant gjort uti den, emot Lag 14 Cap. 5 §. §: Missg. Bl samt Kongl. Förordningen d 24 Ap: 1754, stridande straffbare afsigt, att skaffa sig förkortning på sin lefnads tid hwarför utan hon inför urtima HäradsRätt har bekjä att hon har upbru tit annars bref Förthenskuld och i förmågo af först anförde Lagsens rum 20 Cap 1 § Missg: Bl pröfwar Härads Rätten rättwist thet skan därföre Maja Beata Gerzeö mista äran och plikta 100 D S^{mt}, hwilka böter emot the sednare åberopade lagsens rum icke få med penningar betalas, utom skall Hiertzel försona sitt brott med Tjugu fem par ris. try slag af paret. Skolandes hon i öfrigit af sin egendom ärsätta kronan för förskutne kostnader, och för detta mål Etthundrade Tio dl samt betala Hustru Hjul i skadeersättning Tuhundrade dahl, alt kopparnt Hwilket Kongl Mts och Riksens Högl Swea HofRätts Högrättwisa bepröfwande ödmjukeligen underställes: Och bör emedlertid Hiertzell på Stockholm smedje gårds häkte förwaras.